

YEMEN'DE ATEŞKES VE BAŞKANLIK YÖNETİMİ KONSEYİ

GÖKHAN ERELİ

Körfez Çalışmaları Koordinatörü **ORSAM**

“

Gerek savaşan tarafların askeri ve siyasi anlamda üniter, yekpare ve ortak olmadıkları düşünüldüğünde ve gerekse Husilerin son dönemde yaşadığı maddi ve lojistik eksikliklerin yanında, milis gücündeki kayıplar hesaba katıldığında, ateşkes çatışmaya taraf olan her aktör için elzem ve rasyonel bir tercih olarak ortaya çıktı.

”

Nisan ayının ilk haftasında Yemen'de, BM'nin siyasi çözüm arayışları çerçevesinde savaşan taraflar arasında iki aylık ateşkese varıldığı duyuruldu.

Taraflar iki aylık süre boyunca hava, deniz, kara operasyonlarını durdurma kararı alırken, aynı zamanda sınırlı amaçlar için Hudeyde Limanı'na gemilerin girişine izin verilmesi ve Sanaa Havalimanı'na Kahire ve Amman'dan haftada iki kez uçuşların gerçekleştirilmesine

karar verildi. Bunun ardından ise Körfez İşbirliği

Konseyi (KİK) üye ülkelerinin girişimleriyle gerçekleştirilen diyaloglar sonucunda Yemen'de Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi, yardımcısı Ali Muhsin el-Ahmer'i görevinden aldı ve kendisi de yetkilerini bir Başkanlık Yöne-

timi Konseyine devrettiğini açıkladı. BM Yemen Özel Temsilcisi Hans Grundberg'in Amman'da açıkladığı iki aylık ateşkesin ardından böyle bir gelişmenin yaşanması Yemen'de gerek askerî gerekse de siyasi süreçlerin tekrar değerlendirilmesini gerektiriyor.

ATEŞKES ASKERİ ÇÖZÜM, KONSEYİ SİYASİ ÇÖZÜM OLABİLİR Mİ?

Her şeyden önce Yemen'de uzun süredir devam eden askerî mücadele, Husilerin saldırılarını enerji kaynakları açısından yoğun ve siyasi- coğrafi açıdan stratejik Marib vilayetine yönlendirmesiyle had safhaya ulaşmıştı. Husiler Suudi Arabistan'da Hamis Muşayt, Abha, Cizan gibi

bölgelerdeki askerî ve sivil yerleşim alanlarına gerçekleştirdikleri ve gerçekleştirmeyi denedikleri saldırılarla Yemen'deki savaşın askerî boyutlarını Suudi Arabistan ülke sınırları içerisine taşımaya devam ettiler. İran destekli Husiler uzun bir süre sonra, Marib çevresindeki gerilemenin sorumlusu olarak gördükleri Birleşik Arap Emirlikleri'ni (BAE) de kendi topraklarında hedef aldılar ve Abu Dabi de çeşitli bölgelere balistik füze ve insansız hava aracı (İHA) saldırıları gerçekleştirdiler. Bütün bu gelişmelerin yaşandığı ortamda Birleşmiş Milletler'in (BM) ve KİK'in yürüttüğü siyasi diyalog ve diplomasi süreçleri sonucunda ramazan ayında taraflar arasında ateşkese varıldığı ilan edildi.

Gerek savaşan tarafların askerî ve siyasi anlamda üniter, yekpare ve ortak olmadıkları düşünüldüğünde ve gerekse Husilerin son dönemde yaşadığı maddi ve lojistik eksikliklerin yanında, milis gücündeki kayıplar hesaba katıldığında, ateşkes çatışmaya taraf olan her aktör için elzem ve rasyonel bir tercih olarak ortaya çıktı.

Yemen’de girilen ateşkes iklimi önceki ateşkeslerle benzer noktaları ve farklı noktaları barındırdı. Benzer noktalar her çatışan tarafın bir diğerinin ateşkesi henüz ilan edilmez bozma ihtimalinin olduğunu açıklaması ve taraflar arası güvensizlik ortamıydı. Farklı nokta ise Husilerin geçen yıl ramazan ayındaki ateşkesi tanımalarının ardından bu yılki ateşkesi tanımaları oldu. Askerî durumda meydana gelen gelişmelerin ardından Yemen hükümetinde yaşanan değişimler, sahada ve Yemen siyasetinde ileride neler yaşanabileceğine dair ipuçları veriyor.

HADİ DÖNEMİNİN BİTİŞİ VE YEMEN’DE KONSEY DÖNEMİ

Yemen’de Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi’nin yardımcısı el-Ahmer’i görevinden alması ve kendi görev ve yetkilerini de sekiz isimden oluşan bir konseye devretmesi Yemen siyasetinde son on yıllık sürecin sona erdiğini göstermektedir. 2012 yılında yine KİK ülkelerinin başlattığı diyalog ve diplomasi süreçleri sonucunda

halkın desteğiyle iki yıllığına göreve gelen Mansur Hadi, Husilerin Sana’yı teslim alması ve ülkenin topyekûn bir şekilde askerî çatışma ortamına girmesiyle birlikte görevine Riyad’dan devam etmişti. Görevine Riyad’dan devam etmesi ve bunun sonucunda halkı ile arasında bir mesafenin oluştuğu eleştirilerinin yanında, Husilerin saldırıları karşısında aşiretlere lojistik destek gönderilememesi eleştirileri, Hadi’nin popülaritesinin azalmasını beraberinde getirmişti. Bu çerçevede geline nokta Mansur Hadi, tıpkı 2020’nin son günlerinde ilan edilen Yemen kabinesinde olduğu gibi yine bir Suudi Arabistan-BAE üstü örtülü uzlaşısını yansıtan konseye görev ve yetkilerini devretmek durumunda kaldı.

Konsey temelde Yemen’de siyasi, askerî ve kamuyla ilgili görevlerde bulunmuş farklı parti, siyasi görüş ve hizipleri temsil eden kimselerden oluşmaktadır.

Konseyin kuruluşu ilk elde Mansur Hadi’nin yetkilerini sahada ciddi siyasi ve askerî rolleri olan kişilere devrini beraberinde getirmişti. Bu yetki devrinin Yemen’de iç siyasi süreçlerin tıkanmışlığını sona er-

Rashad el-Alimi	Eski İçişleri Bakanı
Abdullah Bawazer	Mansur Hadi Ofisi Yetkilisi
Faraj Salmin el-Bahsani	Hadramevt Vilayeti Valisi
Sultan Ali el-Arada	Marib Vilayeti Valisi
Tariq Saleh	Ulusal Direniş Güçleri Komutanı
Othman Hussein Megally	Eski Tarım Bakanı, Aşiret Lideri
Aidarous el-Zubaidi	Güney Geçiş Konseyi Başkanı
Abdulrahman Abu Zara’a	El-Amaliqa Komutanı

dirmek ve Husilere karşı askerî mücadeleye hazırlanırken diyalog yolunu da açık tutmak amaçlı gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Konsey aynı zamanda üyelerinin siyasi pozisyonları sebebiyle de Yemen iç siyasetinin yanında Suudi Arabistan ve BAE'nin Yemen'deki siyasi tutumlarına da ışık tutmaktadır. Bu çerçevede konseyin en önemli görevi, Husilere karşı siyasi ya da askerî strateji izlenmesi gerektiği konusunda karar vermek olacaktır. Her iki senaryoda da konseyin önünde büyük zorluklar olduğu açıktır.

Konseyin önündeki zorlu görevlere nasıl yaklaşacağını belirleyebilmek için ilk elde konseyi oluşturan isimlere ve temsil ettikleri siyasi çizgilere yakından bakmak gerekecektir. Konsey Başkanı Rashid el-Alimi'nin, Eski Yemen Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih'in partisi Genel Halk Kongresi (General People's Congress) üyesi olduğu ve Salih döneminde içişleri bakanlığı görevi yürüttüğü görülmektedir. Bunun yanında, konseyin KİK diyalog mekanizmaları çerçevesinde kurulduğu ve ardından Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman ile de görüşme gerçekleştirdiği hesaba katıldığında, Rashid el-Alimi'nin Suudi Arabistan ile de 2000'li yıllardan bu yana kurduğu bağların olduğu bilinmektedir.

Konseyin aynı zamanda BAE'ye siyasi olarak yakın konumda bulunan üç üyesi de Güney Geçiş Konseyi (GGK) Başkanı Aidarous el-Zubaidi, Tariq Saleh ve Abdulrahman Abu Zaraq'dır. Her üç ismin de BAE'nin Yemen'deki siyasi ve askerî angajmanı süresince

yakın ilişkiler kurduğu isimler olduğu görülebilmektedir. El-Zubaidi BAE destekli GGK'nın siyasi lideri konumunu Kasım 2019'daki Riyad Anlaşması ile pekiştirmiş ve Aralık 2020'deki kabineye girerek "Güney Yemen" fikrinin temsilcisi olarak "meşru" bir aktöre dönüşmüştü. Eski Cumhurbaşkanı Salih'in yeğeni olan ve Taiz-Mokha vilayetleri ve çevrelerinde konuşlu Ulusal Direniş Güçleri (National Resistance Forces) lideri olan Tariq Saleh ise yine Husilere karşı sahada savaşan BAE destekli aktörlerden birisidir. Abdulrahman Abu Zaraq'a ise yakın dönemlerde Husilerin Şebve, Marib ve el-Beyde bölgelerinde askerî kayıplar vermelerine sebep olan el-Amaliqa silahlı güçlerinin lideri konumundadır. 2018 rakamları itibarıyla sahada 30 bini aşkın silahlı unsuru mobilize etme kapasitesi olan el-Amaliqa'nın temsilcisi Abu Zaraq'nın konsey üyesi olması, Suudi Arabistan ve BAE'nin Marib'teki Husi saldırılarını durdurma ve geri püskürtmeyi kalıcı olarak amaçladığını göstermektedir. El-Amaliqa'nın ilgili bölgelerde Husileri geri çevirmesi, aynı zamanda Husilerin BAE topraklarına yönelik saldırılar gerçekleştirmesine neden olmuştur.

Konseyin diğer üyeleri Abdullah Bawazer'in Mansur Hadi'nin Cumhurbaşkanı Ofisinde görevli olması, Bawazer'in Suudi Arabistan'a siyasi olarak yakınlığı konusunda fikir verebilecektir. Bunun yanında konseyde yine yerel siyasi ve askerî unsurları Husilere karşı harekete geçirebilecek aktörler olarak Hadramevt Valisi Faraj Salmin el-Bahsani, Marib Valisi Sultan Ali el-Arada ve Husilerin karargâhı Suudi Arabistan sınırındaki Saada vıla-

yetinden aşiret lideri ve eski Tarım Bakanı Osman Huseyin Megally'dir.

KONSEYİN BAŞARI İHTİMALİ

Konseyin üyelerine bakıldığında kuzeyde ve güneyde Husi karşıtı güçlerin bulunduğu toprakları ve bu topraklarla devlet kurumlarını, siyasi ve sosyal yapıyı koruyan askerî güçlerin liderlerinin bir araya getirildiği görülebilir. Dolayısıyla konsey Husiler ile yeni bir askerî çatışma silsilesine hazır aktörlerden oluşurken, aynı zamanda ilk hedefinin diyalog olması gerektiği Suudi Arabistan tarafından ima edilmiştir. Konsey ile görüşmesinde Velihaht Prensi Muhammed bin Selman, konsey üyelerini Husiler ile müzakereye çağırarak dolayısıyla konseyin siyasi çözüm konusunda Suudi Arabistan'dan destek bulacağı ima edilmiştir.

Konseyin siyasi açıdan İslah Partisi üyeleri, GGK temsilcisi, Genel Halk Kongresi (GHK) Partisi temsilcileri gibi farklı pozisyonlarda örgütlenmiş olması, aynı zamanda işlevselliğini de azaltabilecektir. Bu çerçevede 2020-2021 dönemlerinde GGK'ya bağlı askerî güçlerin İslah Partisi'ne yakın askerî unsurlarla ve yine GGK'nın Hadi hükümeti güçleriyle çatışmalar içerisine girmesi, konseyin "Husi-karşıtlığı" dışında siyasi bir ortaklığının oluşmasının zor görüldüğüne işaret etmektedir. Sonuç olarak Yemen siyasi krizinde başkanlık konseyinin kurulması yeni bir safhaya işaret etmesine rağmen bu durumun çözüm yönünde ilerleme kaydedip kaydetmeyeceği hâlen soru işaretleri barındırmaktadır. ■